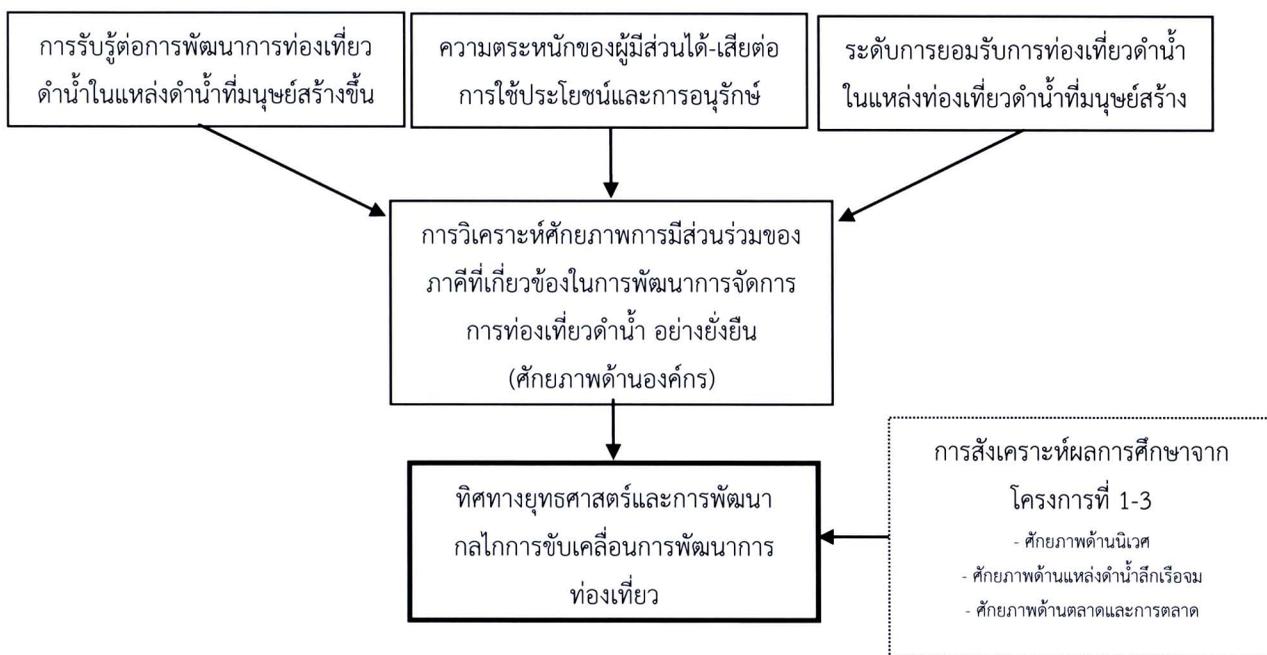

บทที่ 3 วิธีการศึกษาวิจัย

3.1 กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีสมมติฐานว่า การรับรู้ ความตระหนัก การยอมรับ และการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยวด้านน้ำลึกที่เหมาะสม และการบริหารจัดการประสานผลประโยชน์ในกลุ่มภาคีเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีในการจัดการการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วย การศึกษาการรับรู้ ความตระหนัก ระดับการยอมรับ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านน้ำลึกในแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น อันจะนำไปสู่การจัดทำแนวทางยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแหล่งน้ำลึกที่มนุษย์สร้างขึ้นในเขตพืทยา อย่างมีส่วนร่วม (ภาพที่ 4-3-1)

ภาพที่ 4-3-1 กรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัย

การกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์และการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในการศึกษาวิจัยนี้ ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการวิเคราะห์เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) กระบวนการยอมรับผลิตภัณฑ์ (Adoption Process) และการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (SWOT Analysis) สามารถสรุปรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิธีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่คาดว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวด้านน้ำลึกในเขตพืทยา โดยพิจารณาว่ากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ นั้น กลุ่มใดบ้างที่มีส่วนได้และส่วนเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวด้านน้ำลึกในเขตพืทยา

2. การวิเคราะห์เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นการนำวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมาทำให้เกิดการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย การจัดทำระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากภาคีในด้านศักยภาพเชิงนิเวศ ตลาดและการตลาด องค์กร และมาตรการจัดการที่เหมาะสม (จำนวน 20-30 คนต่อครั้ง) โดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็น ภายใต้กรอบ “Environmental Management for Sustainable Tourism” เน้นการระดมความคิดเห็นที่มีต่อผลการศึกษาจากโครงการย่อยที่ 1 และ 2 “การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวด้านน้ำ” เน้นการระดมความคิดเห็นที่มีต่อผลการศึกษาจากโครงการย่อยที่ 3 และ “ความเป็นไปได้ในการพัฒนาเครือข่ายของภาคีต่างๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านน้ำ” เน้นการระดมความคิดเห็นที่มีต่อผลการศึกษาจากโครงการย่อยที่ 4

3. การยอมรับผลิตภัณฑ์ (Adoption Process) เป็นการศึกษาขั้นตอนทางจิตใจของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวด้านน้ำ ตั้งแต่การตระหนัก ความสนใจ การประเมินความเหมาะสม การทดลองใช้หรือทำ จนถึงการยอมรับการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านน้ำแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนจากการใช้แบบสอบถามที่มีโครงสร้างชัดเจน (Structure Questionnaire) โดยใช้ Likert Scale เพื่อสอบถามถึงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจด้านน้ำและนำมาประมวลผล โดยคำนวณค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยวิเคราะห์ ANOVA ตลอดจนหาค่าสหสัมพันธ์ (correlation) ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับโครงการ ความตระหนักในการใช้ประโยชน์ และความตระหนักในการอนุรักษ์แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น จากข้อมูลที่ได้จะนำไปกำหนดระดับความสำคัญของรูปแบบการใช้ประโยชน์และแนวทางการอนุรักษ์ที่เหมาะสมอย่างมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องแต่ละฝ่าย

4. การวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (SWOT Analysis) เป็นการนำข้อมูลจากผลการศึกษาในโครงการย่อยทั้งหมด มาสังเคราะห์เพื่อประมวลและสรุปถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (SWOT analysis) ที่มีต่อการพัฒนาสาขาการท่องเที่ยวด้านน้ำในเขตพญา

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงศักยภาพการพัฒนาและแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างยั่งยืนในเขตพญา พื้นที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้เป็นแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น 3 จุด คือ เรือหลวงกูด เรือหลวงคราม และปะการังเทียมบริเวณเกาะล้าน จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม มีวิธีการศึกษา และรวบรวมข้อมูลดังนี้

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้มาจากการสังเกตการณ์ (Observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) หน่วยงานองค์กร และชุมชนต่างๆ ภายในเขตพญาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้านน้ำ

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้มาจากการค้นคว้าหนังสือ ตำราวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อนำมาประมวล กำหนดกรอบทฤษฎีและแนวคิดในการกำหนดแบบสอบถาม การวิเคราะห์ผลการศึกษา และข้อเสนอแนะในการศึกษาศักยภาพ การพัฒนาและแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแหล่งดำน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างยั่งยืนในเขตพญา

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ขนาดตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ มีกลุ่มตัวอย่างหลัก คือ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจดำน้ำ ในเมืองพญา และกรุงเทพฯ โดยจะสุ่มเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจดำน้ำ ในเมืองพญา และกรุงเทพฯ แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจะสอบถามจากผู้ประกอบการธุรกิจดำน้ำที่มีความเต็มใจและสะดวกให้สัมภาษณ์ ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจดำน้ำได้ทั้งหมด 17 ตัวอย่าง จำแนกเป็น (1) กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจดำน้ำในเขตพญา จำนวน 6 ตัวอย่าง และ (2) กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจดำน้ำในกรุงเทพฯ จำนวน 11 ตัวอย่าง

3.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่มีโครงสร้างชัดเจน (Structure Questionnaire) โดยใช้ Likert Scale เพื่อสอบถามถึงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจดำน้ำในเขตพญา และกรุงเทพฯ (แสดงดังภาคผนวก)

3.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การทดสอบแบบสอบถาม (Pretest Survey) การศึกษาในขั้นตอนนี้จะทดสอบแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำศึกษาถึงกระบวนการยอมรับการพัฒนาการท่องเที่ยวดำน้ำแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

2. การเก็บข้อมูลจริง (Survey) การศึกษาในขั้นตอนนี้จะใช้แบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงจากการทำสอบแบบสอบถามแล้วไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

3. การจัดทำระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากภาคีในด้านศักยภาพเชิงนิเวศ ตลาดและการตลาด องค์กร และมาตรการจัดการที่เหมาะสม (จำนวน 20-30 คนต่อครั้ง) โดยการจัดทำระดมความคิดเห็นจะอยู่ภายใต้กรอบดังนี้

(1) “Environmental Management for Sustainable Tourism” เน้นการระดมความคิดเห็นที่มีต่อผลการศึกษาจากโครงการย่อยที่ 1 และ 2

(2) “การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวดำน้ำ” เน้นการระดมความคิดเห็นที่มีต่อผลการศึกษาจากโครงการย่อยที่ 3

(3) “ความเป็นไปได้ในการพัฒนาเครือข่ายของภาคีต่างๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวดำน้ำ” เน้นการระดมความคิดเห็นที่มีต่อผลการศึกษาจากโครงการย่อยที่ 4

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาประมวลหาระดับการรับรู้ ความตระหนัก และระดับการยอมรับของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยวิเคราะห์ ANOVA ตลอดจนหาค่าสหสัมพันธ์ (correlation) ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับโครงการ ความตระหนักในการใช้ประโยชน์ และความตระหนักในการอนุรักษ์แหล่งดำน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม จากข้อมูลที่ได้จะนำไปกำหนดระดับความสำคัญของรูปแบบการใช้ประโยชน์และแนวทางการอนุรักษ์ที่เหมาะสมอย่างมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องแต่ละฝ่าย

การจัดทำแนวทางยุทธศาสตร์และกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวดำน้ำในเขตพัทธา จะต้องอาศัยข้อมูลจากผลการศึกษาในโครงการย่อยทั้งหมดในแผนการวิจัย รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล มาสังเคราะห์เพื่อประมวลและสรุปถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (SWOT analysis) ที่มีต่อการพัฒนาสาขาการท่องเที่ยวดำน้ำในเขตพัทธาซึ่งจะนำไปสู่การร่างแนวทางยุทธศาสตร์และกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับระดับการรับรู้ ความตระหนัก และระดับการยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง โดยร่างดังกล่าวจะนำมาใช้ระดมความคิดเห็นจากเวทีใหญ่ เพื่อทวนสอบผลการศึกษา (validation) จากทุกโครงการและรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพิ่มเติม เพื่อให้ได้แนวทางยุทธศาสตร์ที่มาจากกระบวนการมีส่วนร่วมมากที่สุด